

Promocija PEFC standarda kroz umrežavanje nevladinih organizacija i promociju održivog gospodarenja privatnim šumama u Bosni i Hercegovini

PRIKAZ REZULTATA ISTRAŽIVANJA UPOZNATOSTI PRIVATNIH ŠUMOPOSJEDNIKA SA PEFC STANDARDIMA/CERTIFICIRANJEM NA PODRUČJU BOSNE I HERCEGOVINE

Izveštaj kreirao: Dženan Bećirović

Sarajevo, novembar 2023. godine

1

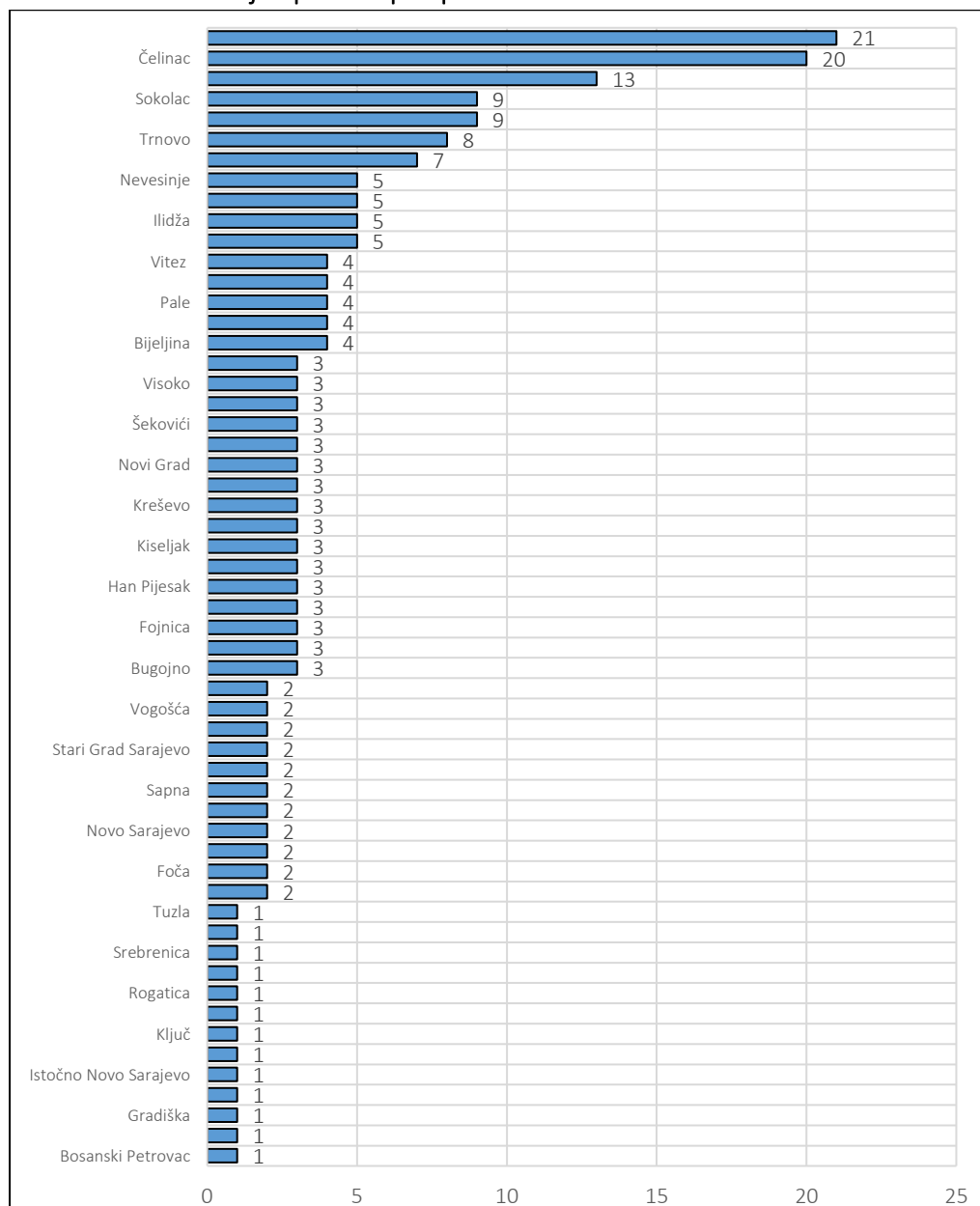
Lista grafikona

Grafikon 1: Distribucija ispitanika po opštinama	3
Grafikon 2: Distribucija ispitanika po spolu	4
Grafikon 3: Distribucija ispitanika po kategorijama starosti	4
Grafikon 4: Distribucija ispitanika po nivou obrazovanja.....	5
Grafikon 5: Distribucija ispitanika po trenutnom zanimanju	5
Grafikon 6: Distribucija ispitanika po broju stanovnika u mjestu stanovanja	6
Grafikon 8: Distribucija odgovora ispitanika po osnovu suvlasništva sa drugim licima	7
Grafikon 9: Prikaz načina sticanja privatnog šumoposjeda	7
Grafikon 10: Distribucija odgovora ispitanika po veličini naslijeđenog šumoposjeda	8
Grafikon 11: Distribucija veličine posjeda po kategorijama.....	8
Grafikon 12: Ocjena trenutnog stanja privatnog šumoposjeda.....	9
Grafikon 13: Prikaz načina korištenja šuma u privatnom vlasništvu.....	9
Grafikon 14: Distribucija odgovora ispitanika o planovima za budućnost	10
Grafikon 15: Upoznatost ispitanika sa procesom/pojmom certificiranja gospodarenja šumama	10
Grafikon 16: Neophodnost procesa certificiranja za unapređenje stanja privatnih šuma.....	11
Grafikon 17: Posjedovanje informacija o PEFC sistemu certificiranja gospodarenja šumama	13
Grafikon 18: Izvori informacija o PEFC sistemu certificiranja gospodarenja šumskim resursima.....	13
Grafikon 19: Finansiranje certificiranja privatnih šuma	15
Grafikon 20: Spremnost za plaćanje za PEFC certificiranje šuma u privatnom vlasništvu	16
Grafikon 21: Prepreke za certificiranje šuma u privatnom vlasništvu	16
Grafikon 22: Planovi za certificiranje šuma u privatnom vlasništvu	17
Grafikon 23: Spremnost za učešće u PEFC radionicama i seminarima	18

Distribucija broja ispitanika po opštinama

Istraživanjem je prikupljeno ukupno 210 upitnika. Najviše upitnika je prikupljeno u Banja Luci (21) i Čelincu (20), zatim u Vlasenici (13), Sokocu i Hadžićima po 10, Busovači (7), te u Nevesinju, Ilijašu, Ilidži i Dobretićima po 5 upitnika (Grafikon 1). Za razliku od dosadašnjih sličnih istraživanja koja su obuhvatila problematiku privatnog šumoposjeda, ovo istraživanje se fokusiralo na članove postojećih asocijacija privatnih šumoposjednika koji aktivno učestvuju u radu asocijacija, ali također i aktivno gospodare svojim posjedom. Sama struktura uzorka ispitanika ima uticaj na prosječne vrijednosti pojedinih parametara obuhvaćenih istraživanjem, koji mogu odstupati od istih parametara utvrđenih u prethodnim istraživanjima.

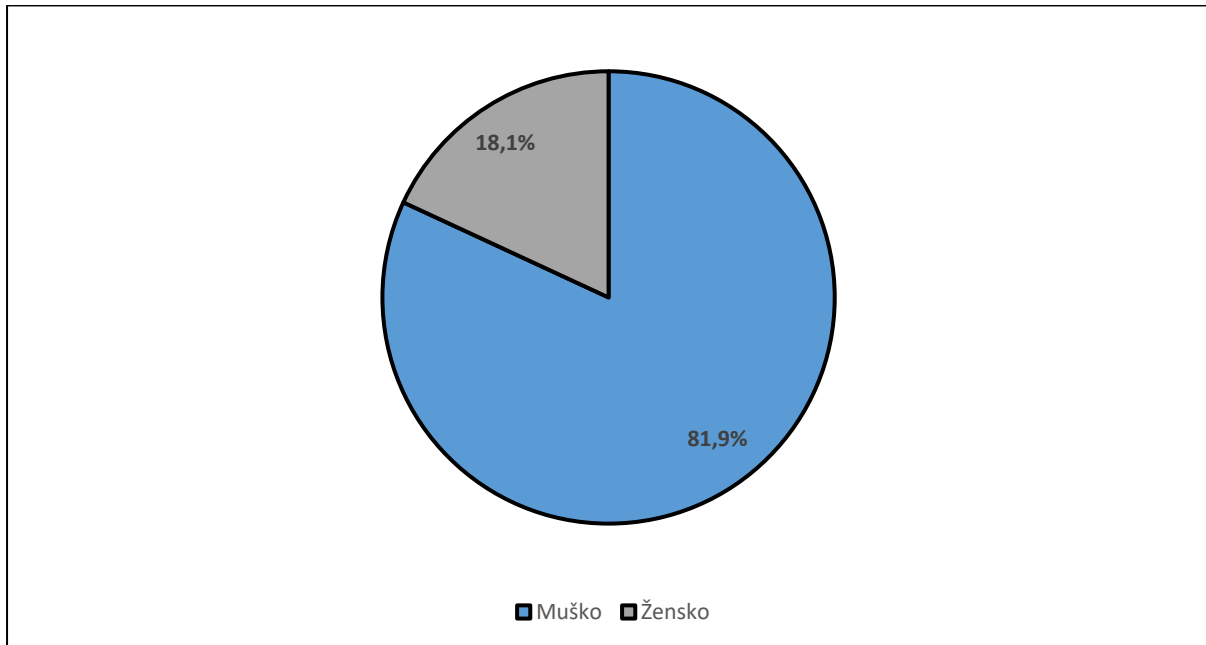
Grafikon 1: Distribucija ispitanika po opštinama

Osnovne socio-demografske karakteristike ispitanika

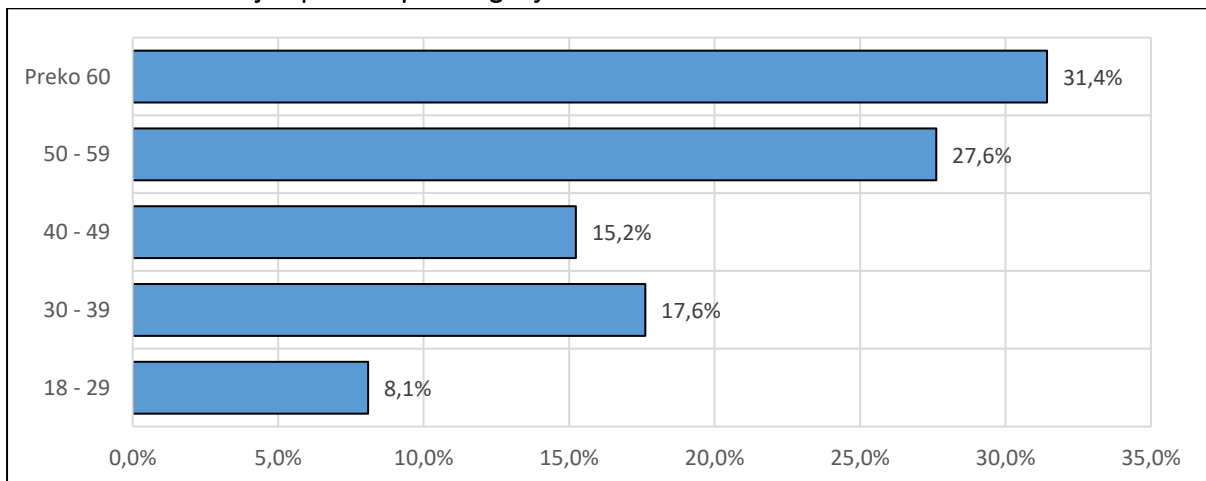
U nastavku je prikazana distribucija ispitanika po spolu (Grafikon 2). Slično kao i u prethodnim istraživanjima, u uzorku dominiraju muškarci (81,9%) u odnosu na pripadnice ženskog spola (18,1%).

Grafikon 2: Distribucija ispitanika po spolu

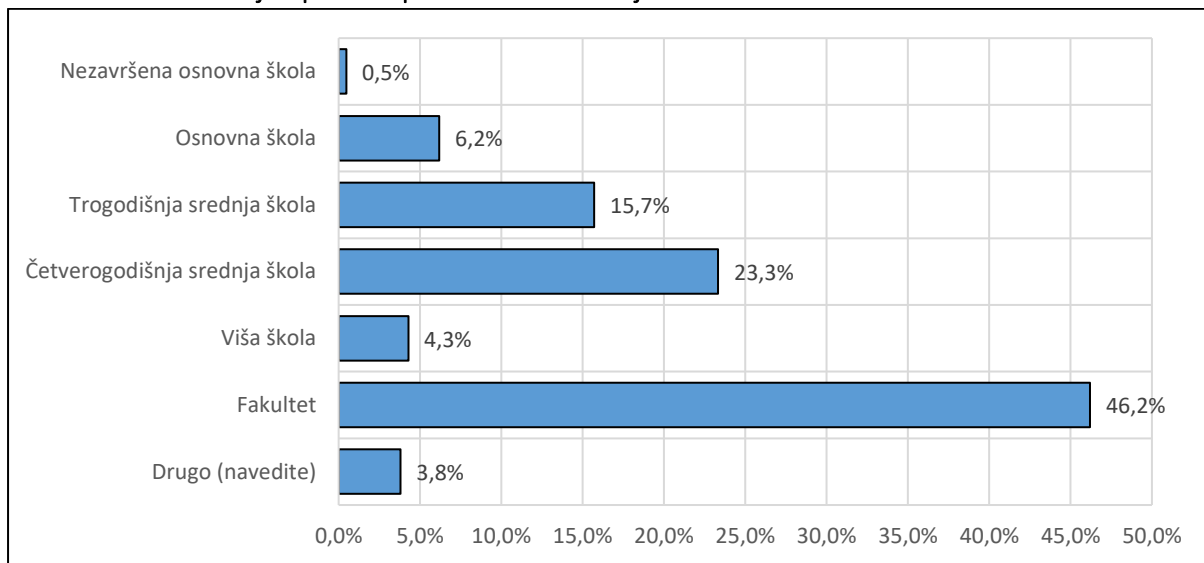

Kada je u pitanju starost ispitanika u uzorku, ustanovljeno je da u prosjeku privatni šumoposjednici imaju **51 godinu**. Na Grafikonu 3 je prikazana distribucija starosti ispitanika po kategorijama. Vidljivo je da najviše ispitanika pripada kategoriji starosti od 60 i više godina (31,4%), zatim onih koji pripadaju kategoriji od 50 do 59 godina starosti (27,6%), kao i onih koji se nalaze u starosnom intervalu od 30 – 39 godina (17,6%). Može se konstatovati da se radi o tipičnoj starosnoj distribuciji privatnih šumoposjednika, gdje dominiraju starije grupe ispitanika, koji su u posjed šume došli uglavnom putem nasljeđivanja od svojih roditelja ili rođaka u starijoj životnoj dobi.

Grafikon 3: Distribucija ispitanika po kategorijama starosti

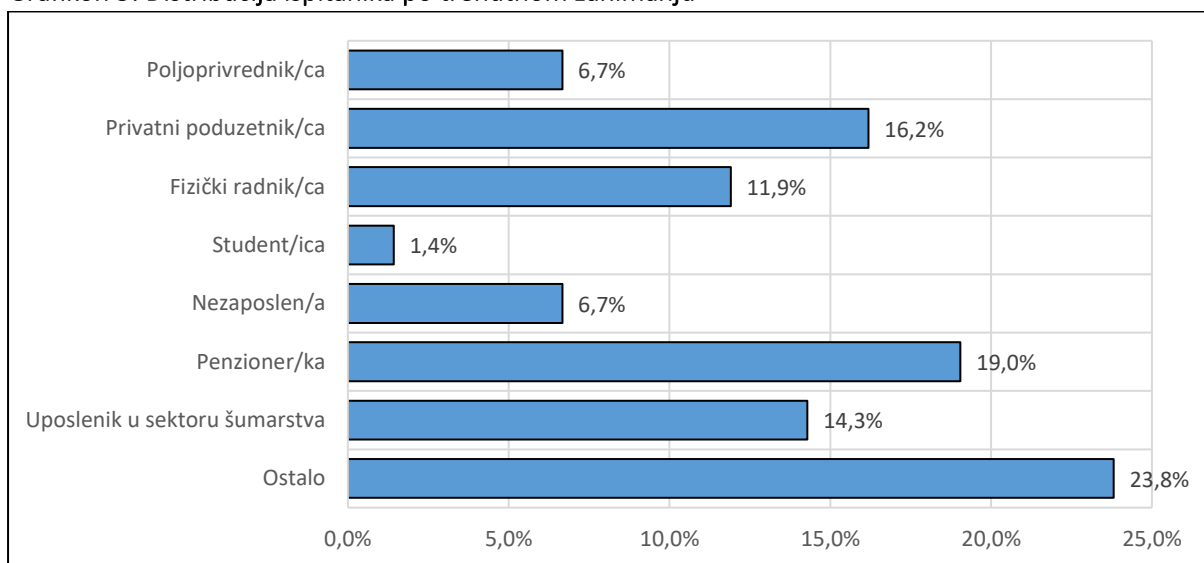

Grafikon 4: Distribucija ispitanika po nivou obrazovanja

Izbor ispitanika u uzorak, prvenstveno se fokusirajući na članove udruženja privatnih šumoposjednika, je uvjetovao da se u uzorku nalazi najviše ispitanika sa fakultetskim obrazovanjem (46,2%). Radi se ispitanicima koji su uključeni u aktivnosti udruženja i koji iskazuju interes za aktivniju ulogu u procesu gospodarenja vlastitom šumom (Grafikon 4).

Grafikon 5: Distribucija ispitanika po trenutnom zanimanju

Kada je riječ o trenutnom zanimanju ispitanika (Grafikon 5) može se konstatovati da je najveći procent onih koji su u penziji (19,0%), te onih koji obavljaju aktivnosti u privatnom sektoru kao poduzetnici (16,2%). Značajno učešće zauzimaju i ispitanici koji se izjašnjavaju kao uposlenici u sektoru šumarstva (14,3%). U kategoriji ostalo, koja je procentualno učestvuje sa 23,8%, ispitanici su navodili različita zanimanja i profesionalna opredjeljenja. Najčešće su to stručni savjetnici u ministarstvima, pravnici, menadžeri, službenici, profesori, advokati, radnici i druge profesije. Jasno je da se radi o ispitanicima

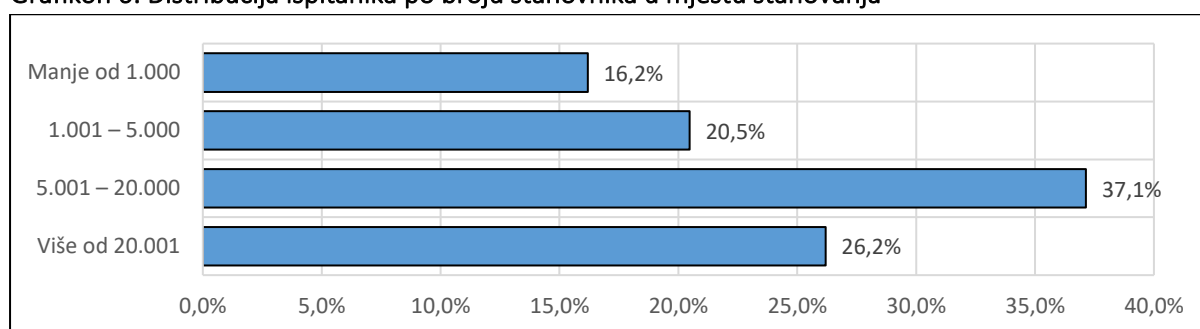

različitih profila koje povezuje zajednički interes za privatni šumoposjed, što kreira motivaciju da se aktivno uključe u rad udruženja privatnih šumoposjednika.

Karakteristike vlasništva, udaljenosti i površine privatnog šumoposjeda

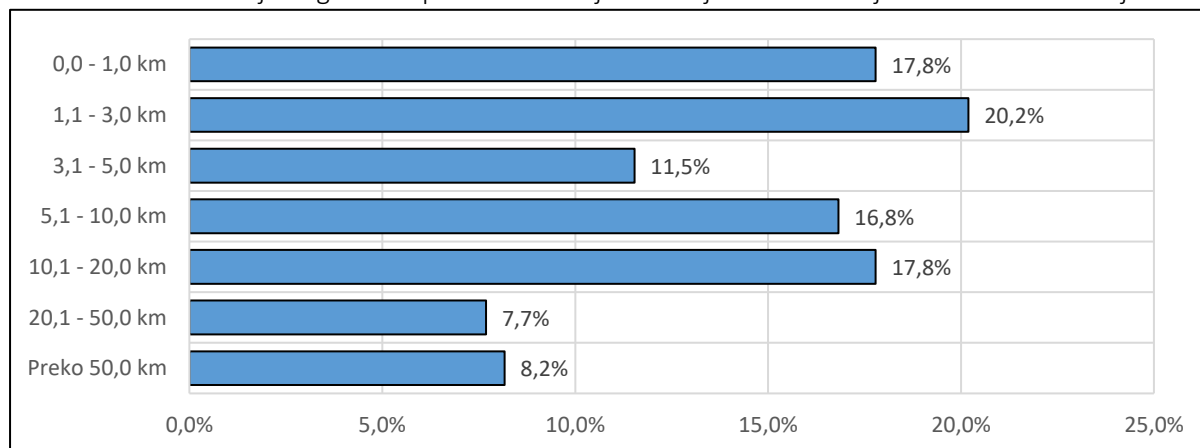
Ispitanici obuhvaćeni ovim istraživanjem u najvećem procentu (37,1%) stanuju u mjestima koja imaju od 5.000 do 20.000 stanovnika. Značajno je učešće i onih koji žive u mjestima sa brojem stanovnika od 1.000 od 5.000 (20,5%), te onih koji žive u mjestima sa više od 20.000 stanovnika (26,2%). Najmanji procenat ispitanika živi u mjestima koja imaju manje od 1.000 stanovnika (16,2%). Uz ovu varijablu se povezuje prikaz udaljenosti mjesta stanovanja u odnosu na tačnu lokaciju šumoposjeda, što je bilo predmet analize ovog istraživanja i prikazano je na Grafikonu 7.

Grafikon 6: Distribucija ispitanika po broju stanovnika u mjestu stanovanja

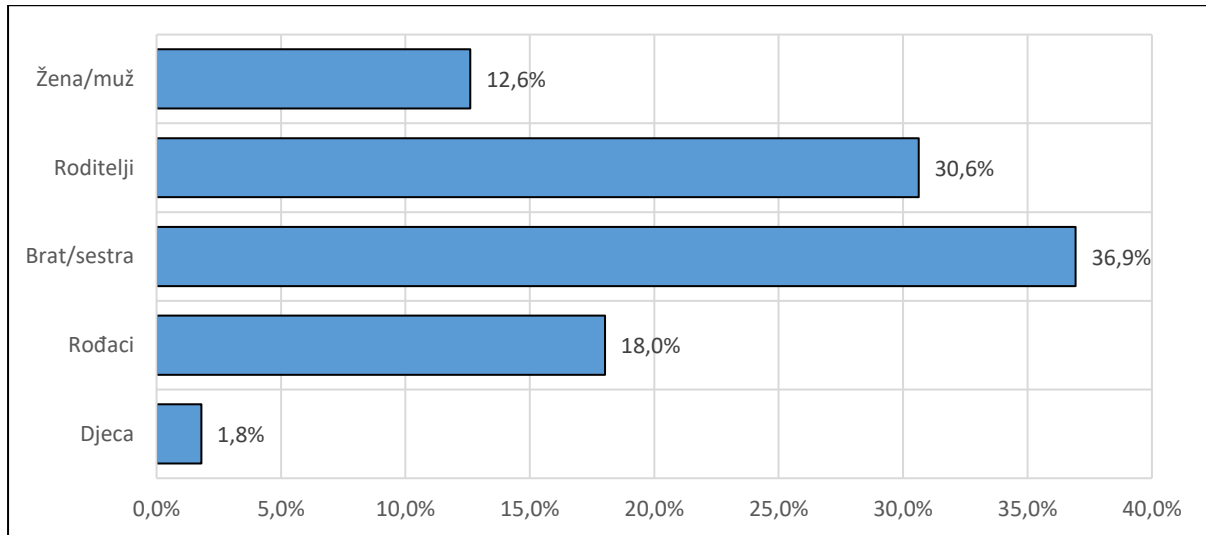
Prosječna udaljenost posjeda od mjesta stanovanja ispitanika iznosi 18,7 km. Preko 49% ispitanika stanuje blizu šume koju posjeduje na udaljenosti od 0 do 5 km, što je olakšavajući faktor za sve aktivnosti operativnog karaktera koje se odnose na gospodarenje šumama, te aktivniju ulogu u njihovoj zaštiti. S druge strane, preko 34% ispitanika stanuje na udaljenosti većoj od 5km a manjoj od 20 km. Ovoj kategoriji ispitanika je neophodno više resursa i vremena da se aktivno uključi u poslove gospodarenja svojim posjedom. Treću grupu ispitanika čine oni koji stanuju na 20 km i više od svog posjeda. Za ovu grupu se može konstatovati da njihovo aktivno uključivanje u proces gazdovanja šumama iziskuje relativno visoke troškove, pa samim tim i negativno utiče na motivaciju za dodatne aktivnosti ukoliko nema jasnih finansijskih koristi kojima će se pokriti operativni troškovi (Grafikon 7).

Grafikon 7: Distribucija odgovora ispitanika o udaljenosti mjesta stanovanja u odnosu na lokaciju šume

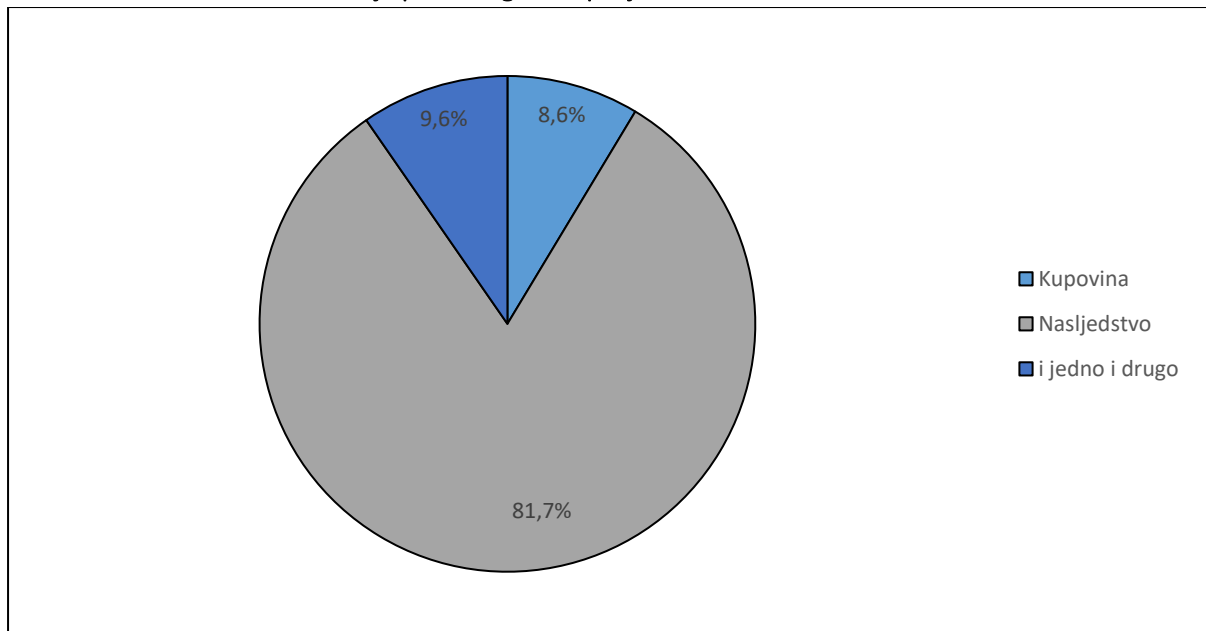
Kada je u pitanju vlasništvo privatnog šumoposjeda može se konstatovati da dominira zajednički oblik vlasništva u odnosu na individualni. Tako 47,1% ispitanika iskazuje da su oni sami vlasnici privatnog šumoposjeda, dok 52,9% ispitanika vlasništvo nad šumom dijeli sa drugim licima. To su najčešće braća/sestre (36,9%), roditelji (30,6%), odnosno rođaci (18,0%) – Grafikon 8.

Grafikon 8: Distribucija odgovora ispitanika po osnovu suvlasništva sa drugim licima

Kada je u pitanju način sticanja šumoposjeda dominira nasljeđivanje (81,7%). Relativno mali procenat ispitanika je u prethodnom periodu dolazio u posjed šume putem kupovine (8,6%) – Grafikon 9.

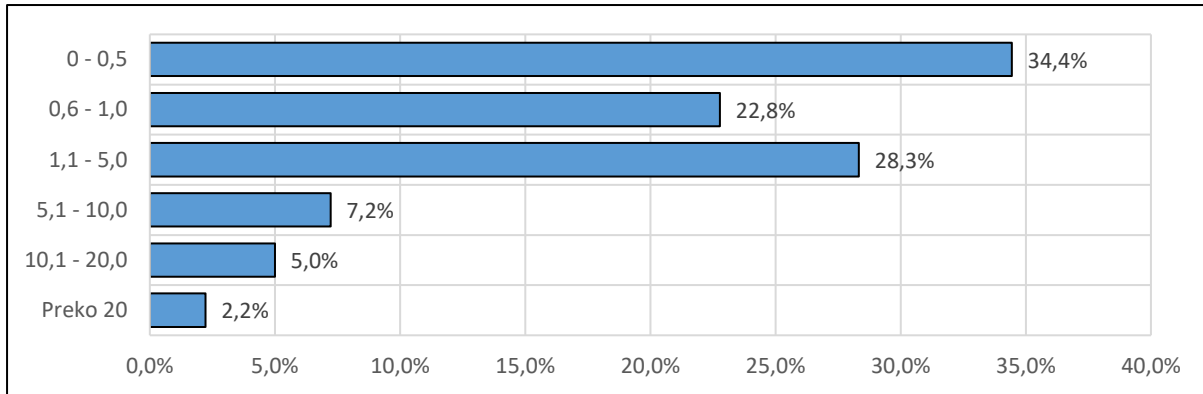
Grafikon 9: Prikaz načina sticanja privatnog šumoposjeda

U procesu nasljeđivanja se uglavnom prenose parcele male površine. Tako je 34,4% ispitanika naslijedilo šumski posjed veličine do 0,5 ha, a njih 22,8% posjed površine od 0,6 do 1,0 ha. Preko 28% ispitanika je

naslijedilo posjed srednje veličine u intervalu od 1 do 5 ha, dok je 14,4% ispitanika naslijedilo posjed koji je veći od 5 ha (Grafikon 10).

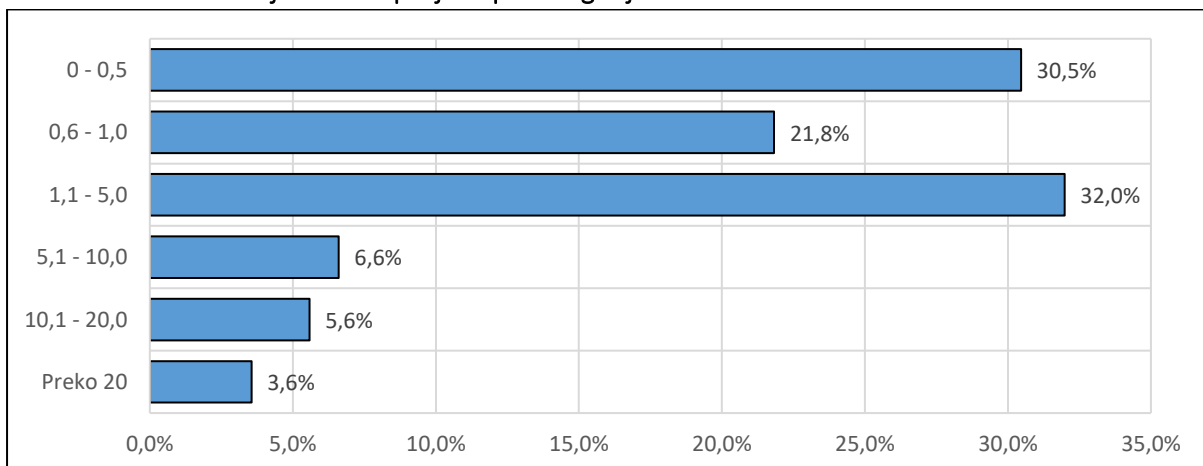
Grafikon 10: Distribucija odgovora ispitanika po veličini naslijeđenog šumoposjeda

Kada su u pitanju ispitanici koji su kupovali privatni šumoposjed, dominiraju one kategorije koje su kupovale posjede male površine do 0,5ha (27,8%) odnosno od 0,6 do 1 ha (25,0%). Preko 30% ispitanika je kupovalo posjed veličine od 1 do 5 ha, dok je 16,7% ispitanika kupovalo posjed veličine preko 5 ha.

Na osnovu odgovora ispitanika moguće je utvrditi informacije o ukupnoj površini privatnog šumoposjeda. Uobičajeno je da se pri analiziranju stanja privatnog šumoposjeda upotrebljavaju različiti kvantitativni i kvalitativni indikatori, među kojima je i prosječna površina posjeda. Analiziranjem iskazanih površina posjeda od strane ispitanika ustanovljeno je da prosječna površina ispitanika obuhvaćenih istraživanjem iznosi u prosjeku 5,49 ha. Ova informacija se mora uzeti sa rezervom jer je uzorkom obuhvaćen određen broj ispitanika koji su iskazali da posjeduju posjed relativno velike površine za BiH uvjete (preko 15 ha pa čak i do 300 ha). Uobičajeno je da se ovakvi slučajevi isključe u procesu utvrđivanja prosječne površine posjeda, jer je njihov uticaj na prosječne vrijednosti značajan i rezultira većim prosječnim veličinama posjeda koji ne odgovaraju realnom stanju na terenu. Stoga je odlučeno da se pri utvrđivanju prosječne površine privatnog šumoposjeda za ovo istraživanje iz analize isključe oni ispitanici koji imaju posjed veći od 15 ha (ukupno 16 ispitanika ili 7,6%). Prosječna površina posjeda nakon ovog prilagođavanja podataka iznosi **1,94 ha**.

Grafikon 11: Distribucija veličine posjeda po kategorijama

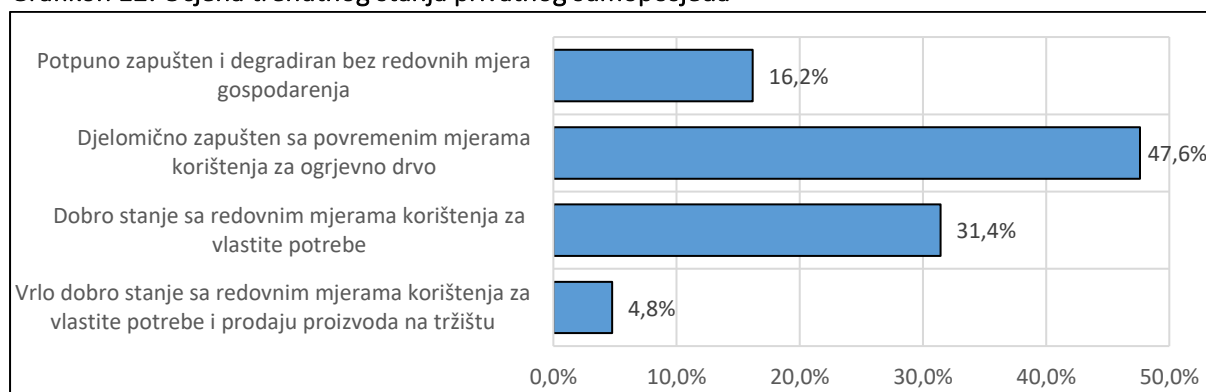

Pored prikaza prosječne veličine posjeda predstavljena je i distribucija prosječne veličine posjeda po kategorijama površina (Grafikon 11). Može se konstatovati da preko 84% ispitanika iskazuje da je veličina njihovog posjeda do 5 ha, i to do 0,5ha (30,4%), od 0,6 do 1ha (21,8%) te od 1,1 do 5ha (32%).

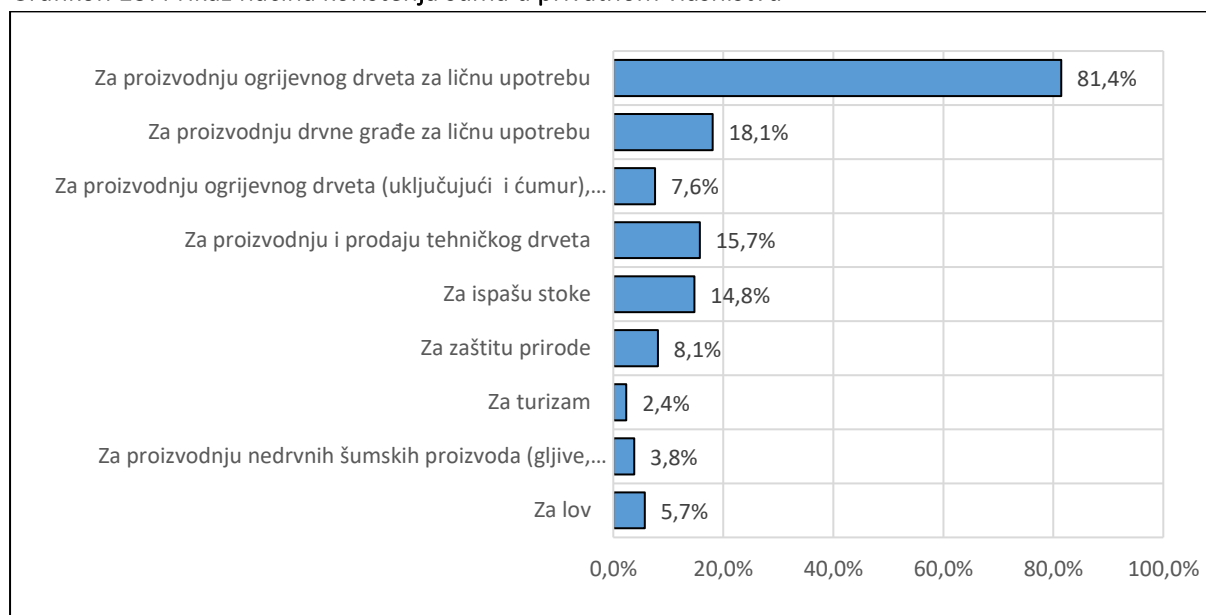
Ocjena trenutnog stanja posjeda, način korištenja i planovi za budućnost

Za ocjenu trenutnog stanja privatnog šumoposjeda ispitanicima su unaprijed ponuđeni odgovori u formi izjavnih iskaza koji opisuju stanje posjeda. Preko 16% ispitanika je ukazalo da je njihov posjed zapušten i degradiran, te da se u njemu ne provode redove mjere gospodarenja. Najveći procenat ispitanika (47,6%) ukazuje da se njihov posjed trenutno nalazi u djelimično zapuštenom stanju i da se u njemu povremeno provode mjere korištenja sa ciljem dobijanja ogrjevnog drveta. Ohrabrujući je podatak da 31,4% ispitanika obuhvaćenih istraživanjem ukazuje da se njihov posjed nalazi u dobrom stanju i da se u njemu redovno provode mjere korištenja za vlastite potrebe. Konačno, mali procent ispitanika (4,8%) je ukazao da se njihov posjed nalazi u vrlo dobrom stanju i da se redovno provode mjere korištenja za vlastite potrebe i prodaju proizvoda na tržištu (Grafikon 12).

Grafikon 12: Ocjena trenutnog stanja privatnog šumoposjeda

Grafikon 13: Prikaz načina korištenja šuma u privatnom vlasništvu

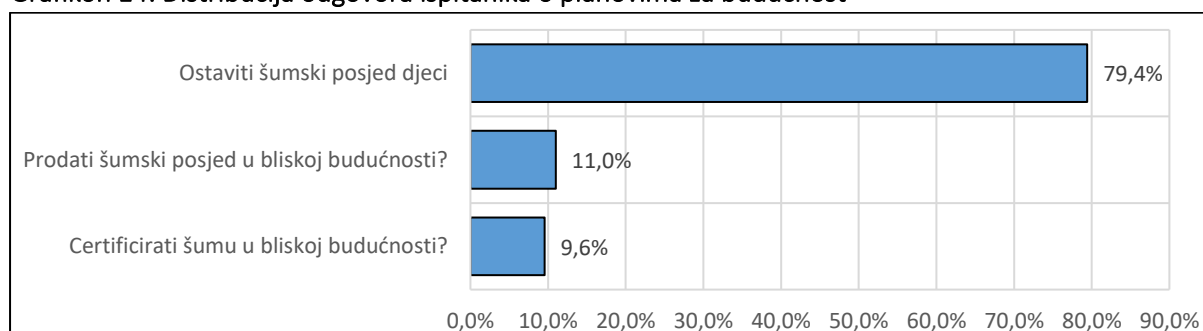

Kada je u pitanju način korištenja privatnih šuma preko 80% ispitanika svoju šumu koristi za proizvodnju ogrjevnog drveta za ličnu upotrebu (Grafikon 13). Ovo je dominantni način korištenja šuma u privatnom vlasništvu koji su potvrdila i prethodna istraživanja, a uvjetovan je stanjem šuma, ali i strukturnim sastavom gdje dominiraju šume niskog oblika (izdanačke šume). Analiziranjem ostalih načina korištenja moguće je konstatovati da se uglavnom pojavljuju oblici korištenja šume za vlastitu upotrebu (ogrjevno i tehničko drvo, ispaša stoke, lov i slično). Mali procenat ispitanika koristi svoju šumu za prodaju ogrjevnog drveta (7,6%) ili tehničkog drveta (15,7%).

Većina ispitanika planira da svoj šumski posjed ostave kao nasljedstvo svojoj djeci (79,4%), dok mali broj namjerava prodati svoj posjed u bliskoj budućnosti (11%) – Grafikon 14. Samo 9,6% ispitanika planira certificirati šumu u bliskoj budućnosti.

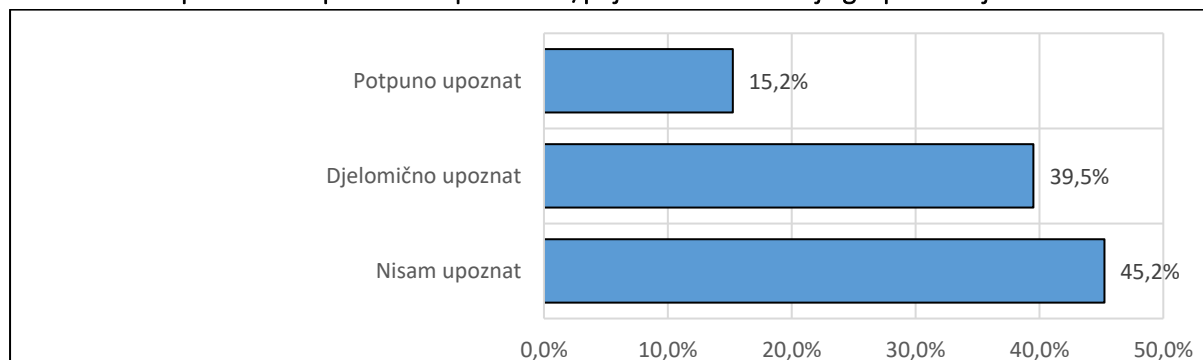
Grafikon 14: Distribucija odgovora ispitanika o planovima za budućnost

Upoznatost sa konceptom i procesom certificiranja primjenom PEFC standarda

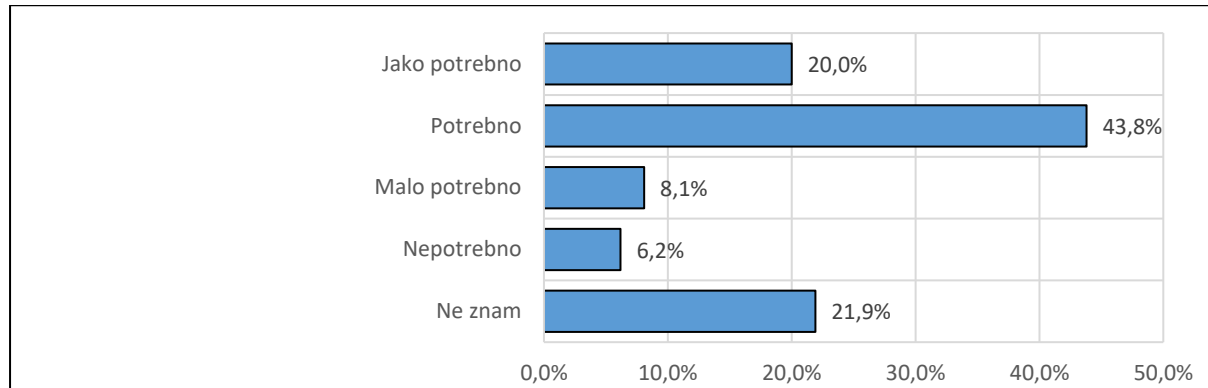
Proces certificiranja održivog korištenja šumskih ekosistema je već dugi niz godina prisutan u BiH i uglavnom je svoju primjenu našao u postupcima gospodarenja šumama u državnom vlasništvu. Kroz ovaj proces se često provode konsultacije i generalno postoji obilje informacija o ovom procesu. Pored toga, pojedina aktivna udruženja privatnih šumoposjednika su intenzivno promovirala ovaj koncept fokusirajući se na PEFC standarde. Na pitanje o upoznatosti ispitanika sa procesom odnosno pojmom certificiranja gospodarenja šumskim resursima 45,2% ispitanika odgovara negativno i ukazuje da nemaju dovoljno informacija o ovom procesu. S druge strane, većina ispitanika ukazuje da posjeduje određene informacije o procesu certificiranja i svoju upoznatost kategoriziraju kao djelimičnu (39,5%) ili potpunu (15,3%) – Grafikon 15.

Grafikon 15: Upoznatost ispitanika sa procesom/pojmom certificiranja gospodarenja šumama

Većina ispitanika prepoznaje potencijal procesa certificiranja za unapređenje stanja šumskih resursa u privatnom vlasništvu i smatra da je ovaj proces jako potreban (20,0%) odnosno potreban (43,8%). U odnosu na njih, 14,3% ispitanika ne pridaje veliki značaj ovom procesu u kontekstu unapređenja stanja privatnih šuma, dok 21,9% ispitanika očigledno nema informacije o ovom procesu da bi mogla donijeti konačni sud o njegovom potencijalu za unapređenje stanja privatnih šuma (Grafikon 16).

Grafikon 16: Neophodnost procesa certificiranja za unapređenje stanja privatnih šuma

Pri obrazlaganju svojih odgovora ispitanici koji smatraju da je certificiranje potrebno ukazuju da se na taj način dobija potvrda o porijeklu drveta, dokaz da se šumom gospodari na održiv način i utiče na cijenu proizvoda iz takve šume. Pored toga, napomenuto je da posjedovanje certifikata u velikoj mjeri povećava mogućnost prodaje drvnih proizvoda na tržištu i izvoz proizvoda na inostrana tržišta. Prepoznat je i uticaj procesa certificiranja na sam postupak gospodarenja šumama i značajan broj ispitanika smatra da se posjedovanjem certifikata uspostavlja bolje i stručnije korištenje šumskih potencijala čime se u konačnici može unaprijediti stanje. Ispitanici smatraju da je certificiranje privatnih šuma potrebno da bi se omogućio isti status kao i kod državnih šuma koje su uglavnom certificirane i da bi se harmonizirao upravljački pristup, te omogućilo uključivanje u različite inicijative usmjerene na promociju održivog gospodarenja šumskim resursima. Kada je riječ o ispitanicima koji smatraju da certificiranje nije potrebno svoje stavove podupiru činjenicama da većina vlasnika nije zainteresirana da koristi šumu jer ne mogu ostvariti profit uslijed degradiranosti posjeda i lošije kvalitete zalihe.

U nastojanju da se dodatno analiziraju stavovi ispitanika u vezi upoznatosti sa samim procesom certificiranja gospodarenja šumskih resursa prezentirani su pojedinačni aspekti certificiranja i utvrđen je nivo saglasnosti sa ponuđenim odgovorima (Tabela 1). Prvi prezentirani aspekt se odnosio na konstataciju da se certificiranjem daje potvrda usklađenosti mjera gospodarenja privatnim šumama sa PEFC standardima u BiH, a većina ispitanika se slaže (49,5%) ili potpuno slaže sa navedenom tvrdnjom (21,4%). Jedna četvrtina ispitanika ima neutralan stav po ovom pitanju, dok mali procenat iskazuje neslaganje sa navedenom tvrdnjom. Kada je u pitanju aspekt prepoznavanja karaktera procesa certificiranja, kojeg odlikuje dobrovoljnost i neobaveznost, iskazan je visok nivo saglasnosti sa ovom tvrdnjom kod preko 70% ispitanika. Procenat ispitanika sa neutralnim stavom iznosi 21,4%, dok je i u ovom slučaju mali broj onih koji iskazuju neslaganje. Većina ispitanika (68,1%) se slaže sa tvrdnjom da certifikat izdaje neovisno tijelo za certificiranje, kao i da se sa certifikatom potvrđuje da su performanse gospodarenja usklađene sa unaprijed definisanim standardima (71,0%). Kada je u pitanju aspekt ponašanja potrošača prema certificiranim proizvodima, ispitanici prepoznaju da proces certificiranja može uticati na spremnost potrošača da kupe proizvod koji je certificiran i 55,2% ispitanika smatra da

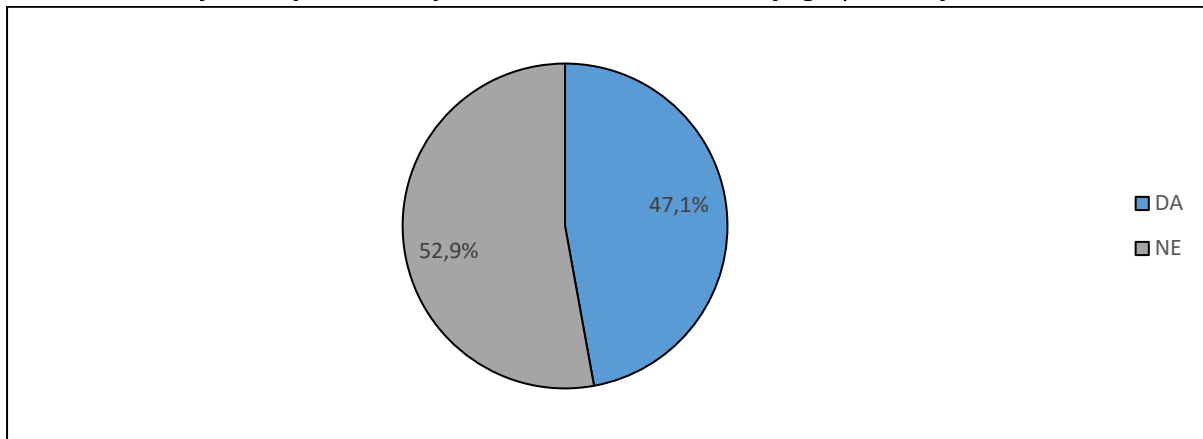
će potrošači radije kupiti proizvod koji je certificiran u odnosu na onaj čije porijeklo nije dokazano. U ovom slučaju je procenat ispitanika koji imaju neutralan stav viši u odnosu na ostale prezentirane aspekte i iznosi 33,8%. Ispitanici u većini (69,0%) prepoznaju aspekt da se certificirani proizvodi obilježavaju na prepoznatljiv način s ciljem jasnije diferencijacije od necertificiranih proizvoda i lakšeg uočavanja od strane kupaca. Preko 70% ispitanika prepoznaje važnu ulogu certificiranja u procesu povezivanja proizvođača sa specifičnim tržišnim zahtjevima.

Tabela 1: Ocjene slaganja sa pojedinim aspektima procesa certificiranja

Aspekti procesa certificiranja		Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti ne slažem	Slažem se	Potpuno se slažem
Certificiranjem se daje potvrda da je gospodarenje privatnim šumama u skladu sa nacionalnim PEFC standardima za BiH	N	5	3	53	104	45
	%	2,4%	1,4%	25,2%	49,5%	21,4%
Certificiranje gospodarenja šumskim resursima je dobrovoljna procedura	N	5	5	45	104	51
	%	2,4%	2,4%	21,4%	49,5%	24,3%
Certifikat izdaje neovisno tijelo za certificiranje	N	5	3	59	98	45
	%	2,4%	1,4%	28,1%	46,7%	21,4%
Certifikat potvrđuje da su performanse gospodarenja usklađene sa unaprijed definiranim standardima	N	6	2	53	102	47
	%	2,9%	1,0%	25,2%	48,6%	22,4%
Potrošači će radije kupiti proizvode koji potiču iz šuma kojima se gospodari na održiv način, nego proizvode čije porijeklo nije dokazano.	N	8	15	71	80	36
	%	3,8%	7,1%	33,8%	38,1%	17,1%
Certificirani proizvodi označavaju se na prepoznatljiv način i krajnji potrošači ih mogu uočiti	N	5	8	52	100	45
	%	2,4%	3,8%	24,8%	47,6%	21,4%
Certificiranje povezuje specifične zahtjeve tržišta sa proizvođačima koji mogu udovoljiti tim zahtjevima	N	5	5	52	108	40
	%	2,4%	2,4%	24,8%	51,4%	19,0%

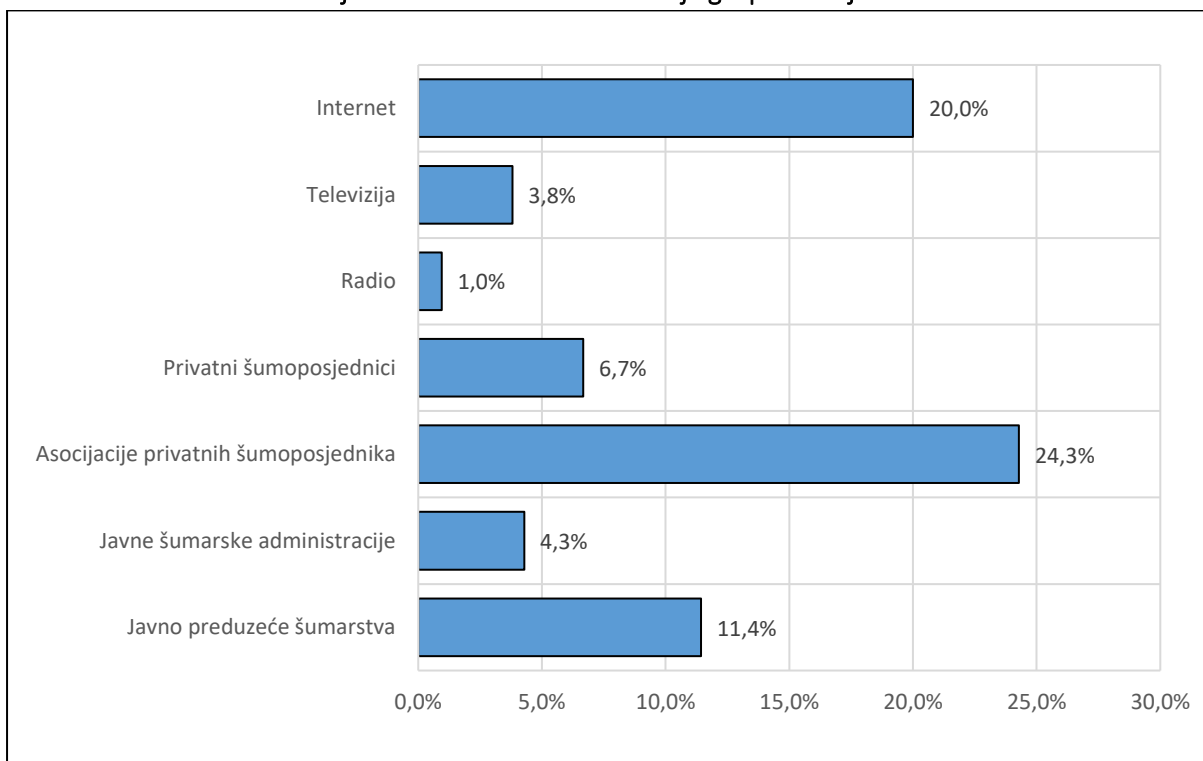
Iako značajan procenat ispitanika prepoznaje pojedinačne aspekte procesa certificiranja i razumije prednosti ovog koncepta za gospodarenje i upravljanje privatnim šumama, većina ispitanika 52,8% nije čula za PEFC sistem certificiranja gospodarenja šumskih resursa (Grafikon 17).

Grafikon 17: Posjedovanje informacija o PEFC sistemu certificiranja gospodarenja šumama

Sa druge strane značajan broj ispitanika (47,1%) posjeduje informaciju i saznanje o samom PEFC sistemu certificiranja gospodarenja šumama. Kada je riječ o izvoru informacija o PEFC sistemu certificiranja, ispitanici se najčešće informišu putem asocijacije privatnih šumoposjednika (24,3%), zatim putem interneta (20,0%), te putem kontakata sa predstavnicima javnih preduzeća šumarstva (11,4%) – Grafikon 18.

Grafikon 18: Izvori informacija o PEFC sistemu certificiranja gospodarenja šumskim resursima

Efeki certificiranja privatnih šuma i spremnost za učešće u procesu certificiranja

U tabeli u nastavku su predstavljene ocjene saglasnosti ispitanika sa identificiranim efektima procesa certificiranja na gospodarenje šumskim resursima. Kada su u pitanju troškovi certificiranja ispitanici većinom prepoznaju da korist koja se ostvari od certificiranja prelazi nivo troškova koji su potrebni da

bi se dobio certifikat (45,7%) – Tabela 2. Značajan je broj i onih koji su neutralni po ovom pitanju (42,9%), dok procent onih koji smatraju da su troškovi veći u odnosu na koristi koje se ostvaruju certificiranjem 11,4 %. Kada je u pitanju uticaj certificiranja na unapređenje gospodarenja privatnim šumama u BiH značajan procenat ispitanika (49%) prepoznaje potencijal certificiranja u kontekstu unapređenja stanja. S druge strane nije zanemariv niti procenat onih koji nisu uvjereni da bi certificiranje moglo unaprijediti stanje privatnih šuma u BiH (17,6%). Ispitanici, u velikom procentu (69%) smatraju da bi certificiranje privatnih šuma trebalo biti sufinansirano ili čak finansirano javnim sredstvima, velika većina ispitanika (80,0%) također smatra da je vlasnicima privatnih šuma potrebno još dodatnih informacija kao i operativna podrška u procesu certificiranja šuma. Kada su u pitanju efekti certificiranja većina ispitanika prepoznaje da se certificiranjem može pomoći u zaštiti biodiverziteta i očuvanju ekosistema (67,6%), da se unapređuju tržišne vrijednosti drvnih proizvoda (65,7%), stvara povjerenje kod kupaca drvnih proizvoda (62,9%) i doprinosi dugoročnoj održivosti šumskih resursa (67,6%).

Tabela 2: Ocjene efekata certificiranja privatnih šuma u BiH

Efekti certificiranja		Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti ne slažem	Slažem se	Potpuno se slažem
Certificiranje sa sobom donosi više troškova nego koristi	N	21	75	90	19	5
	%	10,0%	35,7%	42,9%	9,0%	2,4%
Certificiranjem se ne može unaprijediti gospodarenje privatnim šumama u BiH	N	24	79	70	31	6
	%	11,4%	37,6%	33,3%	14,8%	2,9%
Certificiranje gospodarenja privatnim šumama u BiH treba da bude (su)finansirano javnim sredstvima	N	9	6	50	106	39
	%	4,3%	2,9%	23,8%	50,5%	18,6%
Privatnim vlasnicima šuma su potrebne dodatne informacije i operativna podrška u procesu certificiranja	N	9	6	27	108	60
	%	4,3%	2,9%	12,9%	51,4%	28,6%
Certificiranje šuma pomaže u zaštiti biodiverziteta i očuvanju ekosistema	N	8	9	51	97	45
	%	3,8%	4,3%	24,3%	46,2%	21,4%
Certificiranje šuma doprinosi unapređenju tržišne vrijednosti drvnih proizvoda	N	7	9	56	94	44
	%	3,3%	4,3%	26,7%	44,8%	21,0%
Certificiranje šuma stvara povjerenje kod potrošača i kupaca drvnih proizvoda	N	6	8	64	90	42
	%	2,9%	3,8%	30,5%	42,9%	20,0%
Certificiranje šuma pridonosi dugoročnoj održivosti šumskih resursa	N	6	9	53	96	46
	%	2,9%	4,3%	25,2%	45,7%	21,9%

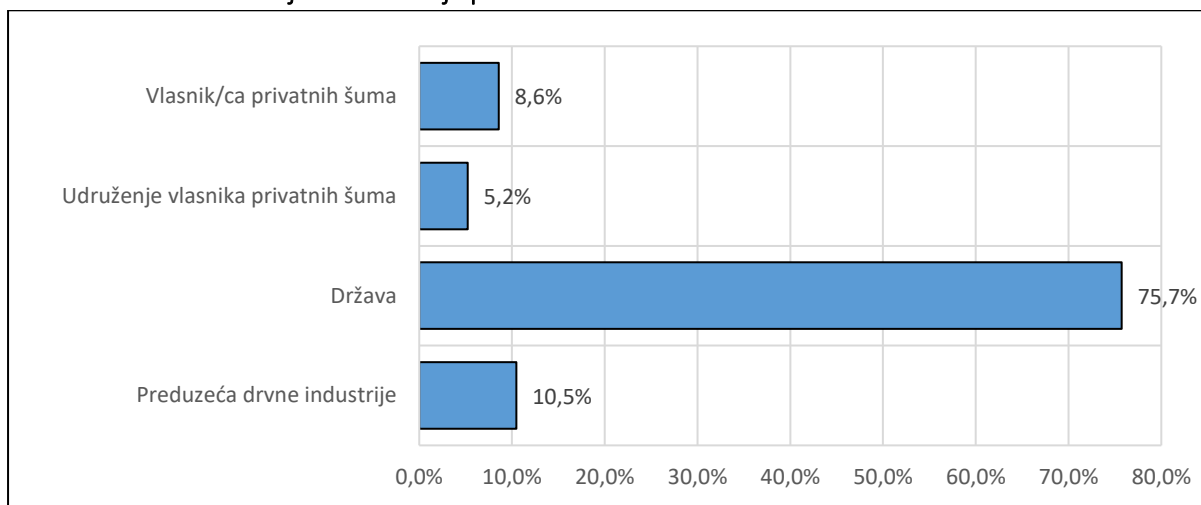
Većina ispitanika bi voljelo da je njihova šuma certificirana uz poštovanje PEFC standarda (75,7%). Kao razlozi su navedeni postizanje bolje cijene na tržištu, ispunjenje normativa i međunarodnih standarda,

olakšanje procesa gospodarenja, povezivanje vlasnika šuma u interesne asocijacije, te verifikacija održivog pristupa u gospodarenju šumama. Kod ispitanika koji ne bi voljeli da njihova šuma bude certificirana (24,3%), kao razlozi su uglavnom navedeni mala površina šuma i njen loš kvalitet, nedovoljno interesa za šumu, neriješeni imovinsko-pravni odnosi i upotreba šume za lične potrebe bez namjere da se u skorijoj budućnosti proizvodi komercijalizuju na tržištu. S druge strane, većina ispitanika (55,2%) ne posjeduje dovoljno informacija da bi bili u stanju prepoznati oznaku na certificiranim proizvodima od drveta. Kao razloge navedeno je da ispitanici nisu bili u prilici da koriste certificirane proizvode i da nisu imali dovoljno informacija na osnovu kojih bi jasno razlikovali certificirane u odnosu na necertificirane proizvode od drveta. Kada je riječ o onim ispitanicima koji prepoznaju oznaku certificiranih proizvoda (44,8%), navedeno je da su na proizvodima od drveta često istaknuti logo i oznaka certifikata, kao i da na otpremnicama stoje oznake koje ukazuju da su šume certificirane.

Certificiranje šuma u privatnom vlasništvu sa sobom donosi i određenu količinu troškova koji nastaju zbog prilagođavanja sistema gospodarenja standardima certificiranja i mogu jako varirati u zavisnosti od stanja šuma, kao i same troškove za proces certificiranja. Istraživanjem je ustanovljeno da većina ispitanika smatra da bi troškovi certificiranja privatnih šuma trebali da budu pokriveni iz javnih sredstava, odnosno državnu podršku (75,7%). Jedan procenat ispitanika smatra da bi se u proces certificiranja privatnih šuma trebala uključiti i preduzeća drvne industrije (10,5%) – Grafikon 19. Relativno mali procenat ispitanika smatra da bi finansiranje troškova trebalo pasti na teret samih vlasnika (8,6%), odnosno udruženja vlasnika privatnih šuma (5,2%).

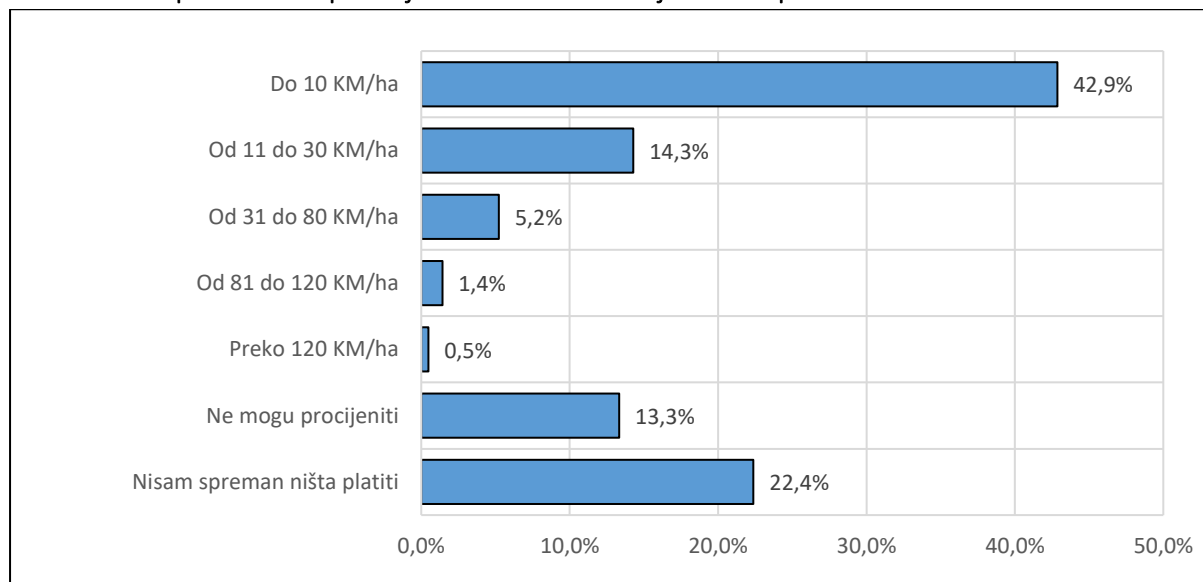
Grafikon 19: Finansiranje certificiranja privatnih šuma

Kada je riječ o spremnosti da se vlastitim sredstvima podmire troškovi certificiranja privatnih šuma značajan procenat ispitanika (48,3%) potvrdno odgovara i ukazuje na volju da samostalno finansiraju ovaj proces. Ipak, pri obrazlaganju odgovora većina ispitanika navodi da su spremni da pokriju dio troškova ukoliko bi se pojavila podrška nekog eksternog faktora poput države ili neke organizacije. S druge strane, kod ispitanika koji nisu spremni da finansijski podrže proces certificiranja (51,7%) uglavnom su ponovljeni razlozi povezani sa veličinom i stanjem posjeda, nedostatak raspoloživih finansija, kao i nezainteresiranost za proces gospodarenja. Pored prethodnih informacija, ispitanici su iskazali i spremnost za izdvajanje odgovarajućeg novčanog iznosa za proces certificiranja šuma po PEFC standardu (Grafikon 20). Najveći procenat ispitanika je spreman izdvojiti do 10 KM/ha da bi se njihova

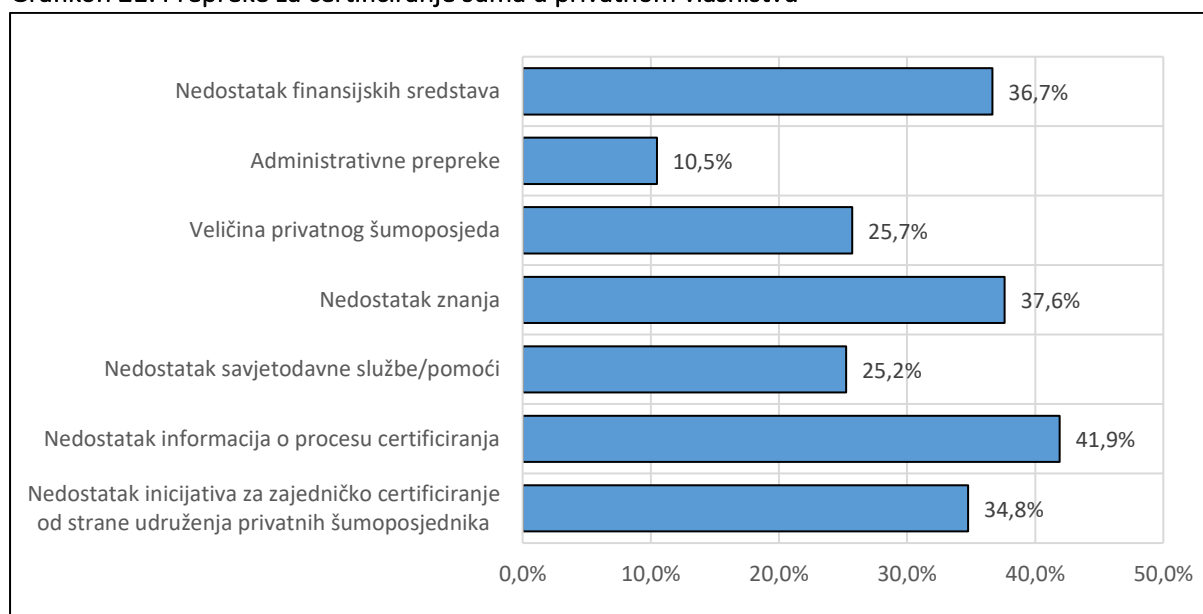
šuma certificirala (42,9%). Sa porastom iznosa koji je neophodno izdvojiti za PEFC certificiranje opada spremnost ispitanika da ga plate, pa teko iznos preko 120 KM/ha je spremno izdvojiti tek 0,5% ispitanika. Preko 22% ispitanika nisu spremni da plate za certificiranje šume uz uvažavanje PEFC standarda, a oko 13,3% ispitanika ne raspolaže informacijama da bi mogli procijeniti iznos troškova koji su spremni platiti da bi se njihova šuma certificirala.

Grafikon 20: Spremnost za plaćanje za PEFC certificiranje šuma u privatnom vlasništvu

Kao prepreke za provođenje procesa certificiranja ispitanici označavaju više razloga. Na prvom mjestu se ističe nedostatak informacija o procesu certificiranja (41,9%), zatim nedostatak znanja (37,6%) i finansijskih sredstava (36,7%), kao i nedostatak zajedničkih inicijativa za certificiranje od strane udruženja vlasnika privatnih šuma. Također su navedeni i nedostatak savjetodavne službe (25,2%), veličina posjeda (25,7%) i administrativne prepreke (10,5%) – Grafikon 21.

Grafikon 21: Prepreke za certificiranje šuma u privatnom vlasništvu

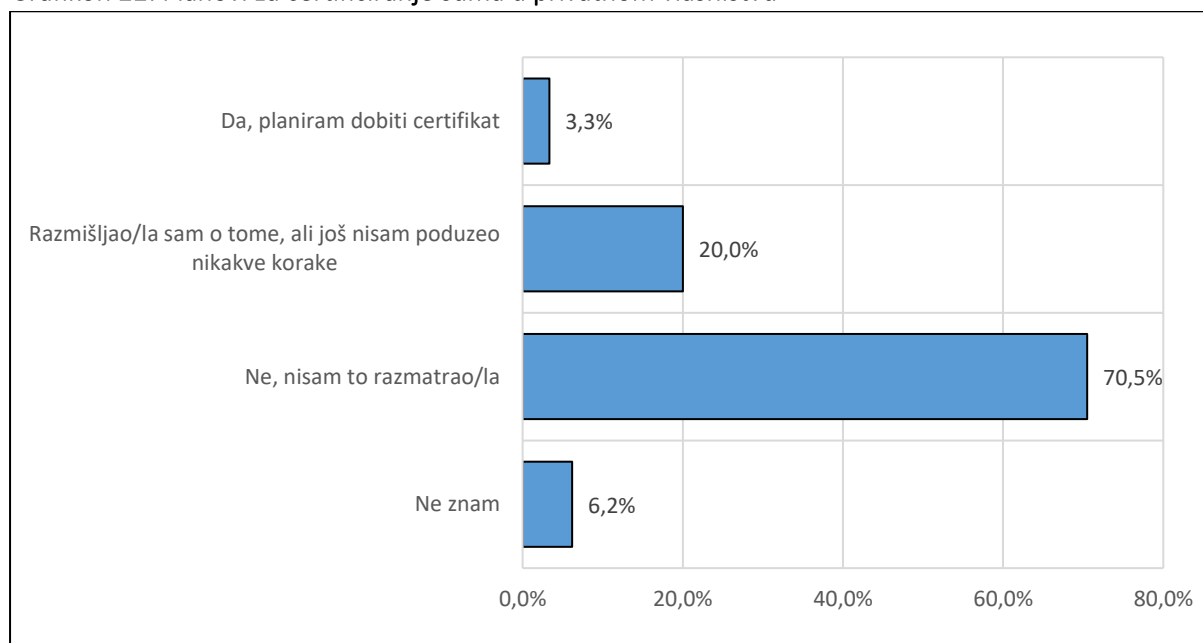

Većina ispitanika nisu do sada primili podršku države ili relevantnih institucija u svrhu podrške procesu PEFC certificiranja privatnih šuma (89,0%). Ispitanici koji su primili pomoć u prethodnom periodu su uglavnom dobijali konsultativnu pomoć kroz rad u asocijacijama privatnih šuma, edukaciju, sadnice, kao i izvjesna novčana i materijalna sredstva za gospodarenje šumama.

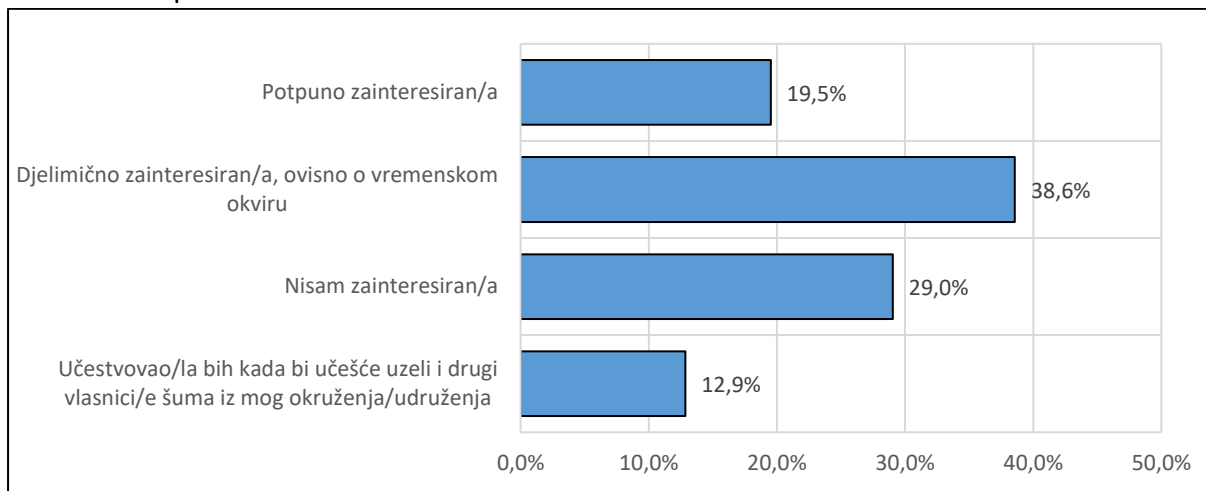
Kako su informacije o PEFC certificiranju relativno nove za privatne šumoposjednike i javnost uopšte, istraživanjem je ustanovljeno da li su ispitanici prije ovog istraživanja planirali da pokrenu proces certificiranja šuma (Grafikon 22). Većina ispitanika nije razmatrala opciju certificiranja šuma u njihovom vlasništvu (70,5%), dok je 20% ispitanika razmišljalo o ovoj opciji, ali nisu poduzimali konkretne poteze.

Grafikon 22: Planovi za certificiranje šuma u privatnom vlasništvu

S ciljem uvida u zainteresiranost ispitanika za učešće u radionicama, koje bi poslužile za dobijanje informacija o PEFC standardima, provedena je analiza prikazan na Grafikonu 23. Skoro jedna petina ispitanika je potpuno zainteresirana za učešće u svim edukativnim i informativnim sadržajima u vezi PEFC standarda, dok 38,6% ispitanika iskazuje djelimičnu zainteresiranost ovisno o vremenskom okviru. Relativno je visok broj onih koji nisu zainteresirani za informacije i ne bi bili spremni da izdvoje vrijeme za dodatnu edukaciju i podjelu informacija. Konačno, 12,9% ispitanika je spremno da učestvuje u svim informativnim aktivnostima ukoliko učešće uzmu i drugi vlasnici šuma iz njihovog okruženja ili udruženja.

Grafikon 23: Spremnost za učešće u PEFC radionicama i seminarima

Rezultati istraživanja upoznatosti privatnih šumoposjednika sa PEFC standardima/certificiranjem na području Bosne i Hercegovine su izrađeni uz podršku projekta „Misli o prirodi!“ koji implementira Centar za promociju civilnog društva, a finansijski podržava Švedska. Sadržaj Rezultata istraživanja je isključiva odgovornost partnera u projektu Udruženja privatnih vlasnika šuma “NAŠA ŠUMA” Čelinac, Asocijacije privatnih šumoposjednika Srednjobosanskog kantona, Inicijative za šumarstvo i okoliš i Inicijative za kvalitet i održivi razvoj “IKOR” i ne odražavaju nužno stavove Centra za promociju civilnog društva i Švedske.